

*Ігнатенко І. В.  
к.ю.н., доцент  
кафедра земельного та аграрного права  
Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого*

## **ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Право на продовольчу безпеку, на відміну від права на екологічну безпеку, безпосередньо не гарантується Конституцією України. Його забезпечення, як виду економічної безпеки, передбачається у ч. 1 ст. 17 Конституції України. Продовольча безпека є однією з необхідних гарантій права на життя, що закріплене у Конституції. Здоров'я людини визначається, насамперед, екологічною обстановкою у державі та якістю продуктів харчування. Ідея активного і здорового способу життя та здорового харчування втілюється у концепції органічного виробництва, що є однією з форм вираження екологізації сільськогосподарського виробництва.

Сьогодні ринок органічних продуктів є одним з перспективних напрямків агропромислового виробництва. Продовольча безпека країни, здоров'я населення та якість його життя багато в чому обумовлені розвитком органічного виробництва, яке базується на інноваційних розробках в сфері альтернативного землекористування, збереження природних ресурсів, перш за все, земельних. Разом з тим незаповнена ланка ринку органічної продукції і значний земельний потенціал для розвитку органічного землеробства створюють всі необхідні передумови для формування і розвитку вітчизняного сільського господарства, орієнтованого на виробництво органічної продукції.

Активізація розвитку органічного виробництва зумовлена тим, що Україна має сприятливі умови для органічного сільського господарства завдяки великій площі земель сільськогосподарського призначення, серед яких значна частка належить родючим чорноземам, зручним географічним положенням, близькістю до потенційних міжнародних покупців та постійно зростаючому попиту на органічну продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках.

До основних законодавчих актів, що визначають засади державної політики в сфері виробництва та реалізації органічної продукції, відносяться Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10.07.2018 р., Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження» від 31.08.2016 р. та низка інших підзаконних актів.

На виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. в Україні активізувався процес адаптації вітчизняного законодавства до вимог стандартів Європейського Союзу, зокрема, щодо стимулювання розвитку

сталого аграрного виробництва, включаючи розвиток органічного землеробства і біотехнологій (глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій»). Крім того, однією із стратегічних цілей сучасної державної політики виступає сприяння розвитку органічного виробництва в Україні, суттєве розширення площі сільськогосподарських угідь, на яких вирощується та/або виробляється органічна сільськогосподарська продукція.

Ринок органічної продукції вже близько двох десятиріч є одним з найбільш динамічних ринків продовольства у світі й стає популярною альтернативою споживання традиційної продукції. У світі органічним виробництвом займаються в 172 країнах світу 2,3 млн. виробників, з яких в Азії – 40%, Африці – 26%, Латинській Америці – 17%, Європі – 15%, Північній Америці – 1%, Океанії – 1%. Переважно збільшення попиту пов'язане зі зростаючою тривогою з боку споживачів щодо безпеки харчових продуктів, вироблених так званою «традиційною технологією». За оцінками Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, у перспективі попит на органічну продукцію у світі зростатиме у міру розвитку економіки країн, підвищення рівня освіти та доходів населення. На сьогодні Німеччина є найбільшим органічним ринком в Європі (8,6 млрд. євро), Франція посідає друге місце (5,5 млрд. євро), Великобританії – третє місце (2,6 млрд. євро) і Італії – четверте (2,3 млрд. євро), інші країни Європейського Союзу (10,5 млрд. євро) [1].

Органічне землеробство в Україні, будучи складовою органічного виробництва, має сприятливі перспективи для розширення та майбутнього розвитку. З одного боку, на світовому ринку постійно зростає попит на екологічно чисту сільськогосподарську продукцію та спостерігається підвищення цін на неї, а з іншого – наявність у структурі сільськогосподарського земельного фонду України значної площі земель з потенційно найродючішими чорноземним ґрунтами, які поки що не зазнали руйнівних процесів деградації, дозволив вирішити дві ключові проблеми: запропонувати ринку екологічно чисту, органічну сільськогосподарську продукцію для споживання та забезпечення збереження й відновлення родючості ґрунтового покриву країни [2, с. 132, 133]. Тобто завдяки органічному виробництву створюватиметься основа для забезпечення продовольчої безпеки в державі та поліпшення якісного стану довкілля.

Крім того, органічне виробництво має цілу низку економічних, екологічних та соціальних переваг, а саме: 1) економічні переваги органічного виробництва, досягаються шляхом суттєвого зниження виробничих витрат завдяки відмові від застосування вартісних хімікатів та зменшення енергоємності виробництва, зокрема витрат на паливо та мастильні матеріали; 2) соціальні переваги органічного виробництва полягають у створенні додаткових робочих місць у сільській місцевості, розвитку інфраструктури сільських територій, покращенні здоров'я нації тощо; 3) екологічні переваги полягають у збереженні та відновленні біорізноманіття в агроландшафтах, що сприяє відтворенню родючості ґрунтів і збереженню довкілля. Крім того, встановлено, що рівень рентабельності виробництва органічної продукції у 2,5 рази перевищує аналогічний показник для «традиційної» продукції, що є

наслідком високого попиту на органічну продукцію у зарубіжних країнах.

Високий попит на органічну продукцію в країнах ЄС і обмежені можливості її виробництва надають українським виробникам органічної продукції шанс бути повноцінним гравцем на органічному ринку ЄС. Тим більше, світовий попит на органічну продукцію не може не впливати на розвиток даного сектору в Україні, адже Україна не може бути відокремленою від світових глобалізаційних процесів, зважаючи на членство в СОТ і наміри щодо євроінтеграції. Однак в Україні не існує чіткої державної політики щодо напрямів подальшого розвитку органічного сектору. Українські виробники органічної продукції в процесі розвитку нової галузі стикаються з безліччю проблем правового, екологічного, наукового характеру від вирішення яких і залежить подальша доля не лише українського органічного сільського господарства, але становище цілого АПК країни в майбутньому. У зв'язку з цим надзвичайно важливим видається формування послідовного, виваженого, цілеспрямованого та ефективного законодавства, спрямованого на врегулювання земельних відносин у галузі органічного виробництва. Це не тільки відповідало б курсу на подальше реформування земельних відносин, а й виступало б реальним чинником для забезпечення продовольчої та екологічної безпеки.

#### Література

1. IFOAM International Federation Organic Agriculture Movements General assembly. «Principles of Organic Agriculture». 2013. С. 1-4. [http:// www.ifoam.bio/](http://www.ifoam.bio/).
2. Кулинич П. Ф. Формування агроекологічного іміджу України як країни органічного землеробства: земельно-правові проблеми. *Правові засади ведення органічного землеробства*: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29-30 вересня 2017 р.). Х., 2017. С. 130-133.

УДК 338.43:334.722.012.64:005.336.1(06)

ПЗ2

Редакційна колегія:

*О.Г. Бондар*, доктор юридичних наук, професор,  
*Г.М. Васильчук*, доктор історичних наук, професор,  
*Д.А. Антонюк*, доктор економічних наук, професор,  
*Л.М. Бухаріна*, доктор економічних наук, професор,  
*Н.В. Валінкевич*, доктор економічних наук, професор,  
*Н.М. Гуржій*, доктор економічних наук, професор,  
*Г.І. Купалова*, доктор економічних наук, професор,  
*С.О. Лавренко*, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,  
*М.О. Лисенко*, кандидат економічних наук, доцент,  
*О.А. Онищенко*, кандидат наук з державного управління, доцент,  
*Ю.І. Полусмяк*, кандидат економічних наук, доцент,  
*М.П. Сагайдак*, доктор економічних наук, професор,  
*І.Г. Шавкун*, доктор філософських наук, професор.

Рекомендовано рішенням Вченої Ради ЗНУ  
(протокол №6 від 28 січня 2020 р.)

**П 32 Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент:** Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 лютого 2020 р.): у 2 ч. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. Ч.1. 544 с.  
ISBN 978-966-599-577-7

Наведено актуальні ідеї та ефективні інноваційні рішення щодо підприємництва в аграрній сфері, ринкових трансформацій розвитку земельних відносин в Україні, якості та безпечності агропродукції в умовах вільної торгівлі з ЄС, інформаційних технологій у агроменеджменті, підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності.

*Друкується в авторській редакції*

УДК 338.43:334.722.012.64:005.336.1(06)

ISBN 978-966-599-577-7

© Запорізький національний університет, 2020

<i>Арзянцева Д.А., Маріянчик Т.С.</i>	<b>РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ТОП-3 ЕКСПОРТОВАНОЇ АГРОПРОДУКЦІЇ ТА ДИНАМІКА ЕКСПОРТУ ПРОТЯГОМ 2016-2018 РОКІВ</b>	369
<i>Артюх Т.М., Ягелюк С.В., Григоренко І.В.</i>	<b>ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ НАПРЯМКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕРОБКИ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ТА ЛЬОНУ-ДОВГУНЦЯ</b>	371
<i>Бидик А.Г.</i>	<b>ПОВНОЦІННА СИСТЕМА БЕЗПЕКИ ТА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЯК УМОВА ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЇЇ ЕКСПОРТУ</b>	374
<i>Богданович О.А., Корнієнко В.С.</i>	<b>ПЕРЕВАГИ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ЄС</b>	378
<i>Бухаріна Л.М., Лисенко М.О.</i>	<b>ЕКСПОРТ АГРОПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС: АНАЛІЗ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ</b>	380
<i>Воробьёв К.С.</i>	<b>ГОТОВНОСТЬ РЫНКА ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ К ГОСУДАРСТВЕННОМУ АУДИТУ ДСТУ: ISO 22000</b>	382
<i>Горская Е., Шишкин В.А.</i>	<b>ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ</b>	385
<i>Гребенюк Т. В., Горняк В. О.</i>	<b>ІННОВАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА, СПОЖИВАННЯ Й ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ</b>	387
<i>Гуржий Н.Н., Воробьёв К.С.</i>	<b>АНАЛИЗ УРОВНЯ ГОТОВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ К ГОСУДАРСТВЕННОМУ АУДИТУ НА НАЛИЧИЕ ДСТУ: ISO 22000</b>	390
<i>Давиденко О.О.</i>	<b>МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ «GLOBALGAP»: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ</b>	392
<i>Данилевська Л.С.</i>	<b>АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ АГРАРНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ</b>	394
<i>Демиденко В.С., Петухович В.А.</i>	<b>АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПРОИЗВОДСТВО ПРОДУКЦИИ РАПСА, И РАСЧЁТ ТОЧКИ БЕЗУБЫТОЧНОСТИ</b>	397
<i>Джаскелі Н.С., Калініченко О.В.</i>	<b>ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ АГРОПРОДУКЦІЇ ДО ЄС</b>	400
<i>Ігнатенко І.В.</i>	<b>ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ</b>	403
<i>Ігнат'єва В.Е., Полусмяк Ю.І.</i>	<b>ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</b>	405
<i>Іонас Е.Л.</i>	<b>КАЧЕСТВО И БЕЗОПАСНОСТЬ КАРТОФЕЛЯ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ НОВЫХ ФОРМ КОМПЛЕКСНЫХ УДОБРЕНИЙ ДЛЯ НЕКОРНЕВЫХ ПОДКОРМОК И РЕГУЛЯТОРОВ РОСТА</b>	407
<i>Калініченко О. В.</i>	<b>ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В</b>	410